

Glasba danes in nekoč 6, Delovni zvezek (Založba Rokus Klett, 2009)

GLAS IN VOKALNI SESTAVI

Človeški glas ali vokal

str. 6

S svojimi glasilkami lahko ustvariš različne glasove: govorjenje, petje, kričanje, mrmranje, žvižganje, jodlanje, smejanje, jokanje itd.

Šolani pevci praviloma izvajajo umetne pesmi, ki so navadno zahtevnejše, nešolani pa ljudske, ki so večinoma enostavnejše in zato za izvedbo dostopne širšemu krogu ljudi.

Eden izmed možnih načinov opisa skladbe *Dej na glas* – gre za skladbo izvajano a cappella – samo s pevskimi glasovi.

V katero glasbeno zvrst bi uvrstil/-a način petja v rezijanski ljudski Ta hōra ta Banōrina?
Gre za ljudsko vokalno glasbo.

str. 7

Ženski pevski glasovi (osnovna delitev):

sopran, mezzosopran, alt

Moški pevski glasovi (osnovna delitev):

tenor, bariton, bas

glasovne lege –

oba umetnika imata izjemen glasovni obseg, ki presega običajne glasovne obsege.

V pesmi *I Was Born Under a Wandering Star* prepoznamo bas. (*profundo bas* – globlji glas kot navaden bas)

Skladba *Čmrljev let* bi lahko imela naslov na primer *Hitri prsti*.

Mali vokalni sestavi ali male pevske skupine

str. 8

Sestavi z različnim številom pevcev:

1 pevec – solist/solistka

2 pevca – duet

3 pevci – tercet

4 pevci – kvartet

5 pevcev – kvintet

6 pevcev – sekstet

7 pevcev – septet

8 pevcev – oktet

9 pevcev – nonet

Značaj skladbe *Bohemian Rhapsody* v izvedbi skupine Rockapella je speven, občuten, deloma tragičen.

str. 9

Manhattan Transfer *Java Jive* – 2 pevki in 2 pevca

Take 6 – *Oh Come All Ye Faithfull* – šest pevcev

Pevski zbori

str. 10

Kalinka – moški pevski zbor

Polegnala e Toudora – ženski pevski zbor

Buna dimineata la mos ajun – mešani pevski zbor

str. 11

Nekateri izmed slovenskih pevskih zborov: Carmina Slovenica, Slovenski komorni zbor, Komorni zbor Ave, Akademski pevski zbor Tone Tomšič Univerze v Ljubljani, Ljubljanski madrigalisti in mnogi drugi.

Nekatera zborovska tekmovanja, navedena na spletni strani JSKD:

Mednarodno zborovsko tekmovanje Gallus Maribor, Naša pesem (Maribor), Revija otroških in mladinskih pevskih zborov Zagorje ob Savi

GLASBILA IN INŠTRUMENTALNI SESTAVI

Glasbila in njihova zgodovina

str.12

Kaj je glasbilo?

Za glasbilo lahko štejemo vsak predmet, narejen z namenom, da iz njega izvabljammo zvoke oziroma glasbo.

Glasbo, ki jo izvajamo na glasbila, imenujemo inštrumentalna glasba.

Pevci izvajajo vokalno glasbo.

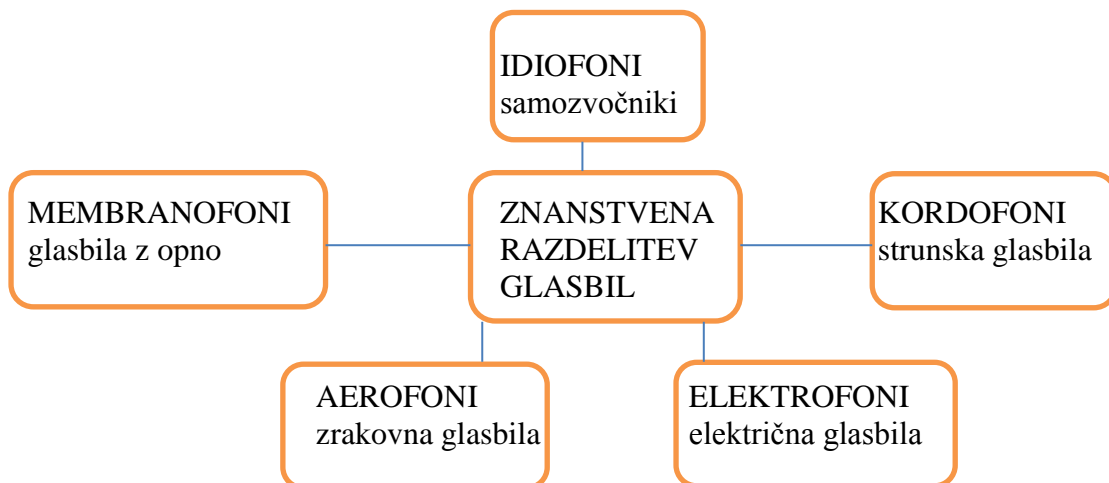
Glasbo, ki jo izvajajo pevci in inštrumentalisti, imenujemo vokalno-inštrumentalna glasba.

Katere predmete iz svoje okolice lahko uporabiš kot glasbila?

Uporabimo lahko praktično vsak predmet, iz katerega na kakršenkoli način izvabimo zvok. Predmeti iz okolja večinoma prevzemajo vlogo ritmičnih glasbil.

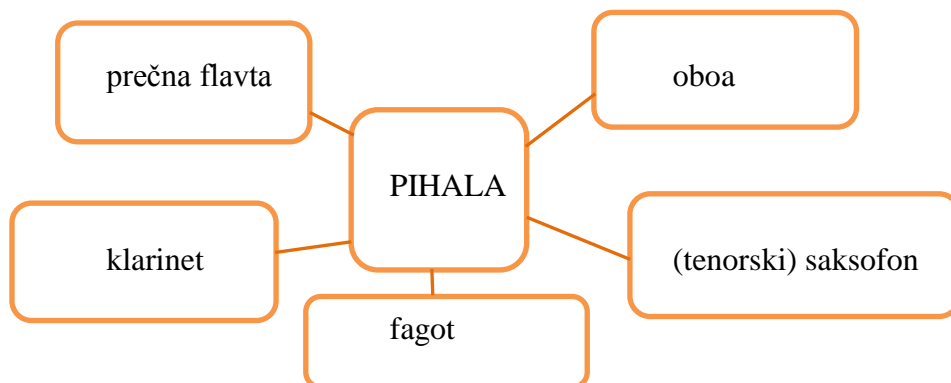
Razdelitev glasbil

str. 13

Pihala

str. 14

Kaj prepoznaš na posamezni sliki?
prečna flavta, oboa, klarinet (ustniki)
klarinet, oboa, saksofon (odmevniki)
klarinet (leseni del z luknjicami in zaklopkami za desno roko)
jezička (enojni, dvojni)

str. 15

Poslušaj odlomke iz navedenih skladb:
Herbie Mann *Watermelon Man (Lubenični mož)*:

Solistično pihalo: prečna flavta

Glasbena zvrst: jazz

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Skladba ima plesni karakter, flavta igra razgibano solistično melodijo, ritem se ponavlja.

Focus *House of the King (Kraljeva hiša)*:

Solistično pihalo: prečna flavta

Glasbeni sestav: dve električni kitari, prečna flavta, set bobnov

Glasbena zvrst: popularna glasba - rock

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po uvodnem kitarskem delu se pridružijo še preostala glasbila, vodilno melodijo pa prevzame flavta.

Claude Debussy *Preludij k Favnovemu popoldnevu*:

Solistično pihalo: prečna flavta

Glasbeni sestav: simfonični orkester in flavta solo

Glasbena zvrst: klasična glasba - simfonična glasba s programsko osnovo

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po zasanjanem solo uvodu flavte.

Tanita Tikaram *Twist in my Sobriety (Ne zapusti me – naslov slovenske prepesnitve)*:

Solistično pihalo: oboa

Glasbena zvrst: popularna glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po spremljevalni melodiji (kontrapunktu) oboe.

Tomaso Albinoni *Allegro (1. stavek) iz Koncerta za oboo in orkester v F- duru, op. 7, št. 9*:

Solistično pihalo: oboa

Glasbeni sestav: simfonični orkester in oboa solo

Glasbena zvrst: klasična glasba - simfonična glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po dialogu, ki se odvija med solističnim glasbilom na eni strani ter godalnim ansamblom in čembalom na drugi strani.

Sergej Prokofjev *Peter in volk (Mačka)*:

Solistično pihalo: klarinet

Glasbeni sestav: orkester in klarinet solo

Glasbena zvrst: klasična glasba s programsko osnovo (glasbena pravljica)

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po klarinetovi melodiji in orkestrski spremljavi, ki spominja na mačje korake.

str. 16

Sergej Prokofjev *Peter in volk (Stari oče)*:

Solistično pihalo: fagot

Glasbeni sestav: orkester in fagot solo

Glasbena zvrst: klasična glasba - simfonična glasba s programsko osnovo (glasbena pravljica)

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po brundajoči melodiji solističnega glasbila – fagota.

Kenny G *Pick up the Pieces (Zberi koščke)*:

Solistični pihali: tenorski in altovski saksofon

Glasbena zvrst: jazz

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po glasbenem dialogu dveh saksofonov.

Modest Petrovič Musorgski/Maurice Ravel *Slike z razstave - Stari grad*:

Solistično pihalo: alt saksofon

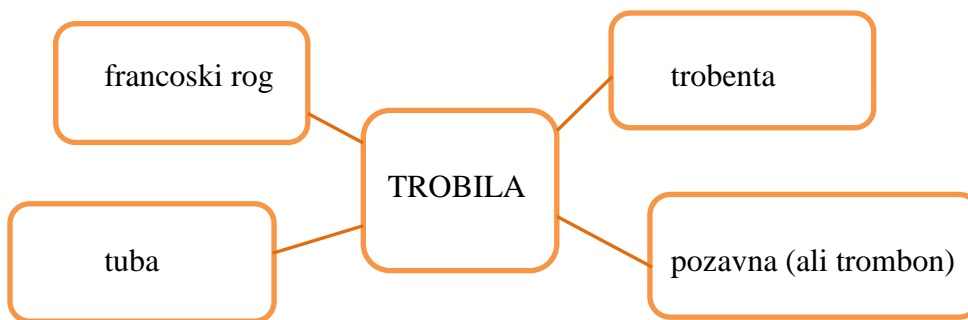
Glasbeni sestav: simfonični orkester

Glasbena zvrst: klasična glasba - simfonična glasba s programsko osnovo

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po glasbenem pomenkovanju med saksofonom, fagotom in angleškim rogom, ob orkestrski spremljavi.

Trobila

str. 17

Kaj prepoznaš na posamezni sliki?

odmevnik (trobenta)

francoski rog (ventili in tipke ventilov)

pozavna (premična kovinska cev)

dušilci (za pozavno, francoski rog, trobento in pikolo trobento)

str. 18

Poslušaj odlomke iz navedenih skladb:

Wolfgang Amadeus Mozart *Finale* (3. stavek) iz *Koncerta za rog in orkester št.4. v Es-duru, KV. 495*:

Solistično trobilo: francoski rog

Glasbeni sestav: simfonični orkester

Glasbena zvrst: klasična glasba - simfonična glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Uvodno solistično temo po francoskem rogu ponovi še orkester.

Georges Bizet *Pesem toreadorja* iz *Suite št. 2 – Carmen* (priredba za trobento in orkester):

Solistično trobilo: trobenta

Glasbeni sestav: simfonični orkester

Glasbena zvrst: klasična glasba - priredba operne arije

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po uvodni solistični igri trobente, ki jo z značilnim ritmom spremlja simfonični orkester.

Maynard Ferguson in Buddy Rich *Caravan (Karavana)*:

Solistično trobilo: trobenta

Glasbena zvrst: jazz

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? V uvodu solistično igro trobente spremlja razgiban ritem s plesnim karakterjem.

Richard Wagner *Uvertura* k operi *Tannhäuser*:

Vodilno melodijo igrajo ista trobila. Katera? Pozavne.

Glasbeni sestav: simfonični orkester

Glasbena zvrst: klasična glasba – operna uvertura

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po mogočni vodilni melodiji treh pozavn in spremljavi orkestra, v katerem glavno vlogo igrajo violine (poleg njih igrajo še vsa pihala, ostala godala, tuba ter timpani).

Modest Petrovič Musorgski *Bidlo iz Slik z razstave*:

Solistično trobilo: tuba

Glasbeni sestav: simfonični orkester in tuba solo

Glasbena zvrst: klasična glasba - simfonična glasba s programsko osnovo

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Iz ritmično enakomerne orkestrske spremljave v nizkih legah se pojavi skrivnostna melodija tube.

Pihala in trobila pogosto najdemo v različnih večjih in manjših glasbenih sestavih. K posameznim glasbenim primerom pripiši ustrezne glasbene pojme in dodaj še svoje.

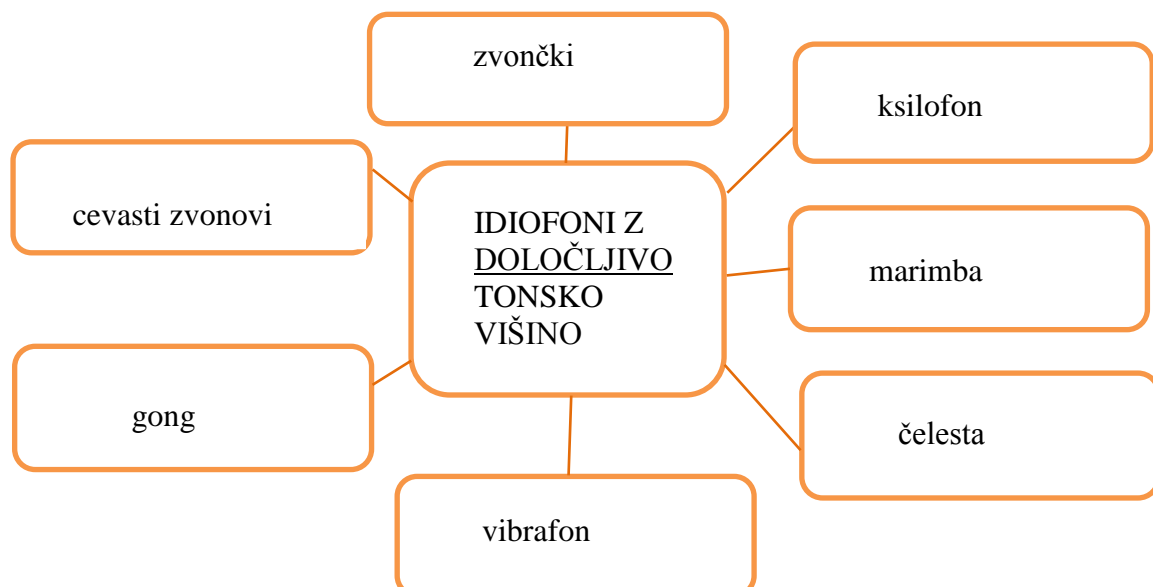
Nikolaj Rimski Korsakov *Flight of the Tuba Bee (Let čmrlja –tube: priredba; v originalu je skladba napisana za simfonični orkester)* – virtuoznost, pihalni orkester

Ralph Carmichael Big Band *Sing, Sing, Sing (Poj, poj, poj)* – big band, jazz

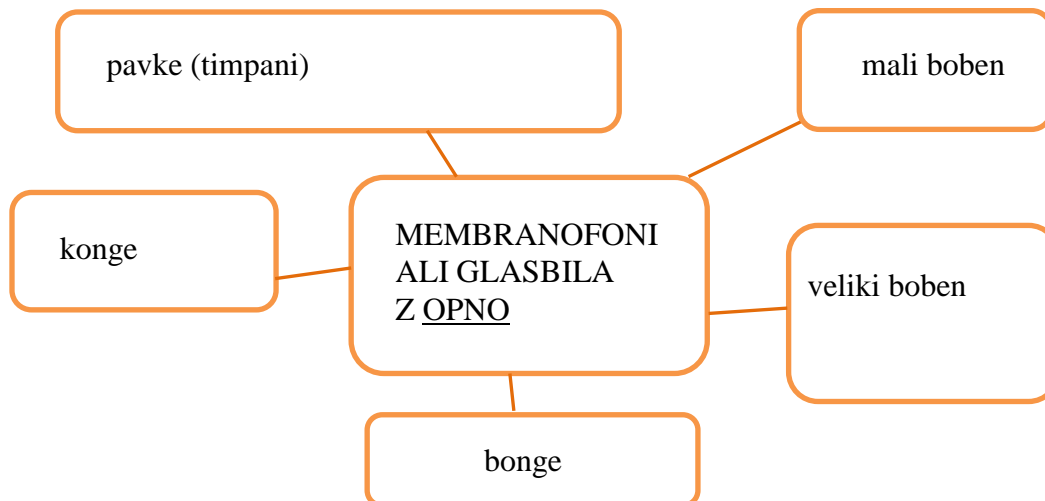
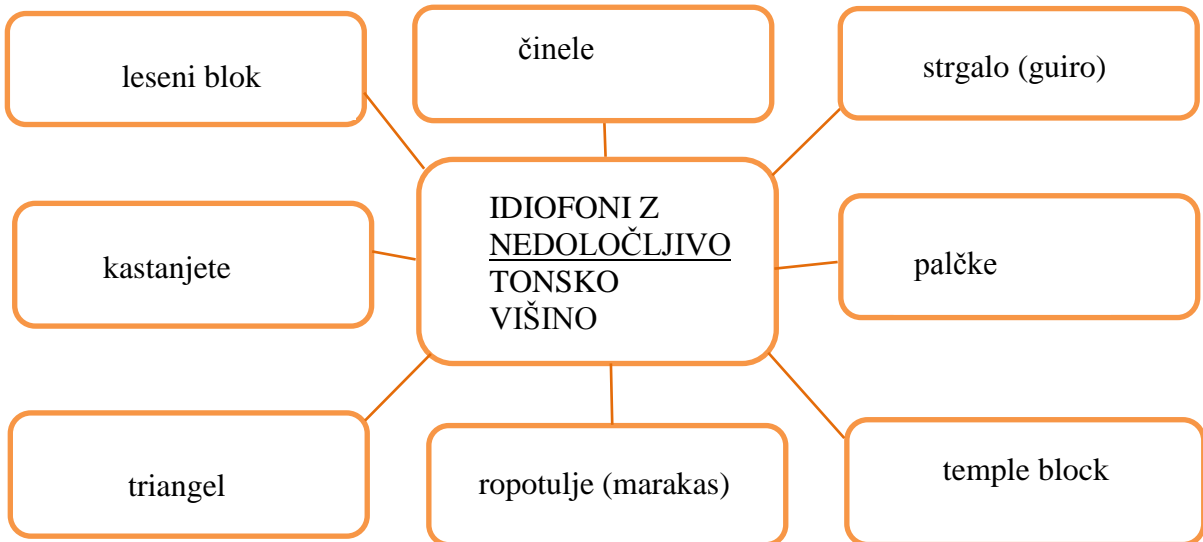
Massed Brass Bands *Coronation March (Kronska koračnica)* – koračnica

Tolkala

str. 20

IDIOFONI ALI SAMOZVOČNIKI

Poslušaj odlomke iz navedenih skladb:

Isaac Albéniz *Malagueña* (3. stavek) iz *Španske suite*, op. 165 (priredba)
solistično tolkalo: marimba

Ludwig van Beethoven *Wellingtonova zmaga*, op. 91 (uvod)
solistično tolkalo: pavke (topovi)

Earth, Wind and Fire *Africano/Power* (uvod v skladbo)
solistično tolkalo (v uvodu): tam-tam

Edward Elgar *The Sanguine Fan* (*Rdeča risba na pahljači* - balet)
solistično tolkalo: činele

Mihail Ivanovič Glinka *Jota aragonesa* (*Aragonska jota*)
solistično tolkalo: kastanjete

Richard Strauss *Tako je govoril Zaratustra*
solistično tolkalo: timpani

Camille Saint-Saëns *Živalski karneval: Fosili*
solistično tolkalo: ksilofon

str. 22

Roy Ayers in Ronni Jordan *Mystic Voyage* (*Skrivnostno potovanje*)
solistično tolkalo: vibrafon

Zoltán Kodály *Suita Hóry János: Dunajska glasbena ura*
solistično tolkalo: cevasti zvonovi

Peter Iljič Čajkovski *Hrestač: Ples sladkorne vile*
solistično tolkalo: čelesta

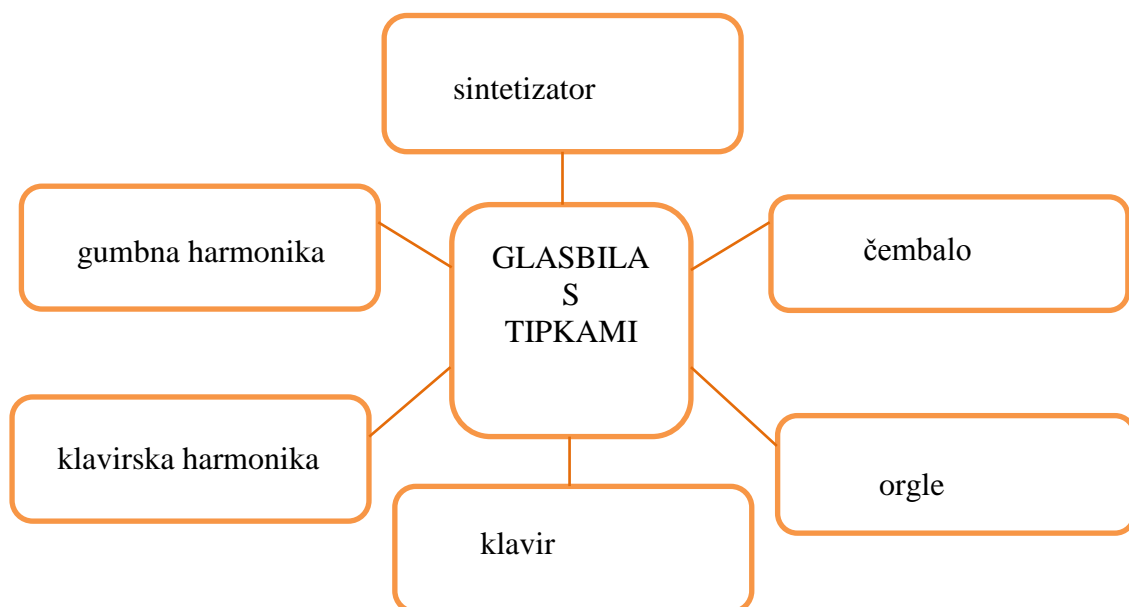
Santana *Batuka*

prevladujoča glasbila: činele

po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo: zelo razgibana skladba s plesnim karakterjem, sodeluje veliko različnih tolkal

Glasbila s tipkami

str. 23

Kaj prepoznaš na posamezni sliki?

klavirske tipke (klavir, pianino, klavirska harmonika, sintetizator, orgle)

pedala (klavir)

piščali (orgle)

registri (orgle)

meh (harmonika)

str. 24

Poslušaj odlomke iz navedenih skladb:

Frédéric Chopin *Poloneza v As-duru, op. 53*:

Glasbilo: klavir

Glasbena zvrst: klasična glasba – solistična instrumentalna glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po izredno zahtevni igri leve roke v oktavah v srednjem delu skladbe.

Domenico Scarlatti *Sonata v G-duru »Capriccio«*:

Glasbilo: čembalo

Glasbena zvrst: klasična glasba – solistična instrumentalna glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Čembalo igra melodijo, ki jo okrašujejo številni trilčki.

Accordion Tribe *Portaletyde*:

Glasbila: harmonike

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Na isti melodični liniji, ki se stalno ponavlja, se vrstijo variacije v spremljavi. Tak način, da se melodija ponavlja, obstaja v oblikah ciaccona in pasacaglia.

Charles-Marie Widor *Toccata (5. stavek) iz Orgelske simfonije št. 5 v f-molu, op. 42/1*:

Solistično glasbilo: orgle

Glasbena zvrst: klasična glasba - solistična instrumentalna glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po ponavljajočih ritmičnih motivih, ki jih skladatelj uporablja na različnih tonskih višinah.

Boston *Smokin' (Kajenje)*:

Glasbilo: Hammondove orgle

Glasbena zvrst: popularna glasba - rock

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po melodični liniji, ki je igrana v improviziranem stilu.

Emerson, Lake and Palmer *Lucky Man (Srečnej)*:

Solistično glasbilo: analogni sintetizator zvoka

Glasbena zvrst: popularna glasba – progresive rock

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po značilnem zvoku Moogovega analognega sintetizatorja zvoka.

Brenkala

str. 26

sestavni deli kitare:

prečka na ubiralki

ubiralka s šestimi strunami

resonančni trup

vijaki za uglasjevanje strun

vrat

resonančna odprtina

kobilica

sestavni deli harfe:

resonančni trup

glava

strune

steber

pedala

Poslušaj odlomke iz navedenih skladb:

Joaquín Rodrigo *Finale* (3. stavek) iz *Koncerta Aranjuez*:

Solistično brenkalo: kitara

Glasbeni sestav: komorni orkester in kitara solo

Glasbena zvrst: klasična glasba – inštrumentalna ansambelska glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po solistični igri kitare.

Fleetwood Mac *Albatross* (*Albatros*):

Solistično brenkalo: električna kitara

Glasbeni sestav: kitare, set bobnov

Glasbena zvrst: popularna glasba - rock

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po zategovanju strun kitare (t.i. bendanju).

str. 27

Karl Ditters von Dittersdorf *Rondo, Allegretto* (3. stavek) iz *Koncerta za harfo in orkester v A-duru*:

Solistično brenkalo: harfa

Glasbeni sestav: komorni orkester in harfa solo

Glasbena zvrst: klasična glasba – simfonična glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po ponavljajoči uvodni temi v glasbeni obliki rondo.

Andreas Vollenweider *Pearls and Tears* (*Biseri in solze*):

Solistično brenkalo: električna harfa

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Vodilno melodijo igra električna harfa, v začetku pa jo istočasno spremlja tudi petje na nevtralen zlog.

Anton Karas *Harry Lime Theme* (*Téma Harryja Lima*) iz filma *The Third Man* (*Tretji človek*):

Solistično brenkalo: citre

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po glavnem motivu, sestavljenem iz dveh zaporednih poltonov.

Victor Wooten *U Can't Hold No Groove (Ne moreš biti neritmičen)*:

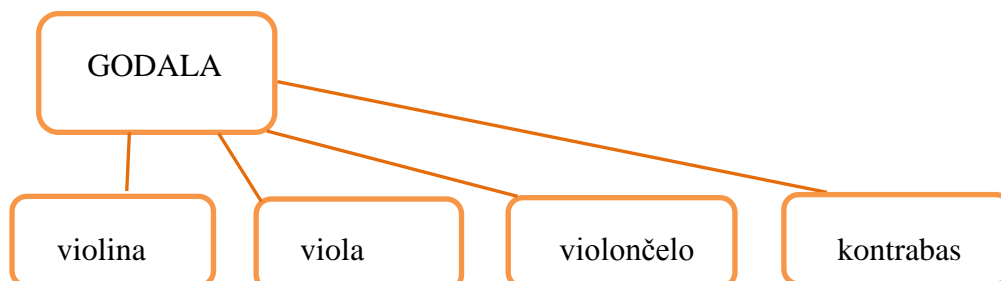
Solistično brenkalo: električna bas kitara

Glasbeni sestav: električna bas kitara, set bobnov

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Igro vodilnega glasbila spremlja samo tolkalna zasedba.

Godala

str. 29

sestavni deli violine:

vrat (z glavo)	polž vijaki ubiralka s štirimi strunami
lok	zvočnica (<i>f</i> odprtina) kobilica
podbradek	pokrov resonančnega telesa

str. 30

Poslušaj odlomke iz navedenih skladb:

Nicolò Paganini *Allegro spiritoso* (3. stavek) iz *Violinskega koncerta št. 1 v D-duru, op. 6*:

Solistično godalo: violina

Glasbeni sestav: simfonični orkester

Glasbena zvrst: klasična glasba – simfonična glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Skladba je skomponirana na tak način, da lahko violinist prikaže čim več virtuosnih tehnik. (Začetni del prve teme vsebuje tehniko imenovano *ricochet*.)

Johann Sebastian Bach *Tokata in fuga v d-molu* (priredba):

Solistično godalo: električna violina

Glasbeni sestav: električne orgle, električna violina, set bobnov

Glasbena zvrst: klasični crossover

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Gre za priredbo ene izmed najbolj znanih Bachovih orgelskih skladb. Skladba prevzame karakter popularne glasbe s poudarjeno ritmično spremljavo.

Johann Strauss *Pizzicato polka*:

Glasbila z vodilno melodijo: violine

Glasbeni sestav: godalni orkester in zvončki

Glasbena zvrst: klasična glasba – simfonična glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Godala celotno skladbo igrajo pizzicato.

Jules Massenet *Meditacija* iz opere *Thaïs* (priredba):

Solistično godalo: viola

Glasbeni sestav: klavir, viola

Glasbena zvrst: klasična glasba – inštrumentalna komorna glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Gre za priredbo. Vodilno melodijo namesto violine prevzame viola, spremlja pa jo klavir.

Rogelio Huguety Tagell *Flamenko*:

Glasbilo: violončelo

Glasbeni sestav: violončelo solo

Glasbena zvrst: klasična glasba – inštrumentalna solistična glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? V skladbi so prepoznavni španski elementi; violončelo v začetku ponazarja igro kitare.

Giovanni Bottesini *Elegija št. 1 v D-duru*:

Solistično godalo: kontrabas

Glasbeni sestav: klavir, kontrabas

Glasbena zvrst: klasična glasba – inštrumentalna komorna glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Po zvočni barvi kontrabasa, ki spevno prehaja od visokih v nizke lege.

Inštrumentalni komorni sestavi

str. 32

Navedi inštrumentalne komorne sestave glede na število izvajalcev.

število glasbenikov	ime inštrumentalnega komornega sestava
dva	duo
trije	trio
štirje	kvartet
pet	kvintet
šest	sektet
sedem	septet
osem	oktet
devet	nonet
deset	decet

Primerjaj poimenovanje malih vokalnih sestavov s poimenovanji inštrumentalnih komornih sestavov. Kje so razlike? Razlike so v zasedbi dveh in treh pevcev oziroma inštrumentalistov.

Poslušaj glasbene primere:

Franz Schubert *Menuet* (2. stavek) iz *Godalnega tria v B-duru*:

Katera glasbila sestavljajo godalni trio? violina, viola, violončelo

Glasbena zvrst: klasična glasba – inštrumentalna komorna glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Violina ima vodilno melodijo, viola in violončelo igrata spremljavo.

Antonín Reicha *Téma* iz *Pihalnega kvinteta v a-molu, op. 100, št. 5*:

Katera glasbila sestavljajo pihalni kvintet? prečna flavta, oboa, klarinet, fagot, francoski rog

Glasbena zvrst: klasična glasba – inštrumentalna komorna glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Vodilno vlogo ima oboa, fagot pa odgovarja v spremljevalnem dialogu.

Pièrre Attaignant *Branle Gay* iz *Šestih plesov*:

Glasbeni sestav:

- a. godalni kvartet b. kvartet kljunastih flavt c. pihalni trio

Glasbena zvrst: srednjeveška glasba – inštrumentalna komorna glasba

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Srednjeveško skladbo izvajajo kljunaste flavte. Ima trodelno pesemsko obliko.

Johannes Brahms *Uspavanka*:

Glasbeni sestav:

- a. klavirski kvintet
b. jazz trio (klavir, kontrabas, bobni)
c. jazz trio (klavir, kontrabas, violončelo)

Glasbena zvrst: jazz priredba klasične glasbe

Po katerih značilnostih bi si zapomnil/-a skladbo? Gre za inštrumentalno jazzovsko priredbo sicer vokalno-inštrumentalne klasične glasbe.

Orkester

str. 34

Pozorno poslušaj témo, ki jo je pred več kot 350 leti napisal angleški skladatelj Henry Purcell, v petdesetih letih 20. stoletja pa jo je uporabil skladatelj Benjamin Britten v skladbi *Vodnik po orkestru za mlade*.

Kakšen je taktovski način? tri polovinski taktovski način

Katere notne vrednosti prepoznaš? polovinke, četrтинke, osminke

Katere dinamične oznake so zapisane? *f*, *crescendo*

str. 35, razpredelnica

Časovni potek skladbe (Britten: *Vodnik po orkestru za mlade*)

0:24 – 0:42 pihala

0:49 – 1:04 trobila

1:08 – 1:25 godala

1:27 – 1:40 tolkala

1:43 – 2:02 celoten orkester

INŠTRUMENTALNA IN VOKALNO-INŠTRUMENTALNA GLASBA

Sonata

str. 36

Koliko stavkov ima običajno sonata kot cikel?

Štiri.

Katere glasbene oblike so značilne za posamezne stavke?

Prvi stavek – sonatna oblika, drugi stavek – sonatna oblika/téma z variacijami/trodelna pesemska oblika, tretji stavek – menuet/scherzo, četrti stavek – rondo.

Kaj veš o sonatni obliki?

Sonatna oblika je značilna predvsem za prvi stavek sonate ali sonatnega cikla. Sestavljajo jo trije deli.

Uvod v sonatno obliko stavka se imenuje *Grave*. Kaj pomeni ta beseda?
Beseda označuje oznako za hitrost – počasi in svečano.

Kaj pomeni *allegro*?
Hitro, veselo (oznaka za tempo).

Opiši razlike v značaju med počasnim uvodom in hitrim sonatnim *Allegrom* prvega stavka. Značaj uvodnega dela je počasen, v njem se kot v nekakšnem dialogu mogočna glasba prepleta z nežnejšimi odgovori, v hitrem delu pa je glasba zelo lahkotna, in prav tako zgrajena na način vprašanje - odgovor.

Simfonija

str. 37

Kakšen značaj ima glasba (odlomek iz prvega stavka *Allegro con brio* iz *Tretje simfonije* Ludwiga van Beethovna)? Veder, pastoralen. (Beethoven šele v 2. stavku te simfonije poudari tragedijo mrtvega heroja; skladatelj skladbo najprej posveti Napoleonu, kasneje posvetilo v jezi prečrta, vendar se to v glasbi ne odraža)

Katere skupine glasbil prepoznaš? Godala, pihala, trobila, tolkal.

Kaj je simfonija? Je glasbena oblika, sonatni cikel za simfonični orkester.

Koliko stavkov ima praviloma simfonija in kaj so po obliki? Praviloma ima štiri stavke: prvi je v sonatni obliki, drugi stavek je počasen, tretji je menuet ali scherzo, četrti rondo.

Koncert

str. 38

Pojem koncert ima dva pomena. Katera?
Koncert je lahko glasbena prireditev ali pa glasbena oblika.

Kaj veš o glasbeni obliki koncert? Koliko stavkov ima? Primerjaj ga s simfonijo.
Koncert kot glasbena oblika ima praviloma tri stavke, ki si sledijo hitro-počasi-hitro. V primerjavi s simfonijo en stavek manjka.

Programska in absolutna glasba

str. 39

Opiši razliko med programsko in absolutno glasbo.
Programsko glasbo skladatelj ustvari na podlagi zunajglasbenega programa. Absolutna glasba pa ne temelji na zunajglasbenem programu; svojo vsebino izraža samo z glasbenimi izraznimi sredstvi.

str. 40

Vltava je napisana v šest osminskem taktovskem načinu, *Čuk se je oženil* pa v dvo četrtinskem. Melodiji sta si podobni; razlikujeta se po ritmičnih vrednostih not (odvisno od taktovskega načina). Smetana je v uvodnem delu svoje simfonične pesnitve uporabil melodijo v molu, šele kasneje tudi v duru, *Čuk se je oženil* pa je v duru.

Napiši nekaj naslovov skladb absolutne glasbe.

Preludij in fuga v d-molu (J. S. Bach); *Sonata št. 15 v F-duru* (W. A. Mozart); *Klavirski koncert št. 1* (L. van Beethoven) itd.

Samospev

str. 41

Kakšno razpoloženje zaslediš v Schubertovem samospevu *Divja rožica*?
Ljubko, srčno, razmišljujoče (o usodi male rožice).

Opera

str. 42

Mozartova arija *Voi che sapete* (*Ve poznavalke srčnih vprašanj*) deluje lahkotno, spevno in čustveno.

Poizvedi, kje v Sloveniji imamo operne hiše:

- v Ljubljani – SNG Opera in balet Ljubljana
- v Mariboru – SNG Maribor

Kdo sodeluje pri pripravi opere in njeni izvedbi?

Skladatelj, libretist, operni pevci solisti, zborovodja, pevski zbor, dirigent, orkester, režiser, kostumograf, scenograf, (lahko tudi koreograf in baletni plesalci, če opera vključuje balet ali ples), oblikovalec luči, maskerji in drugi sodelavci.

Muzikal

str. 43

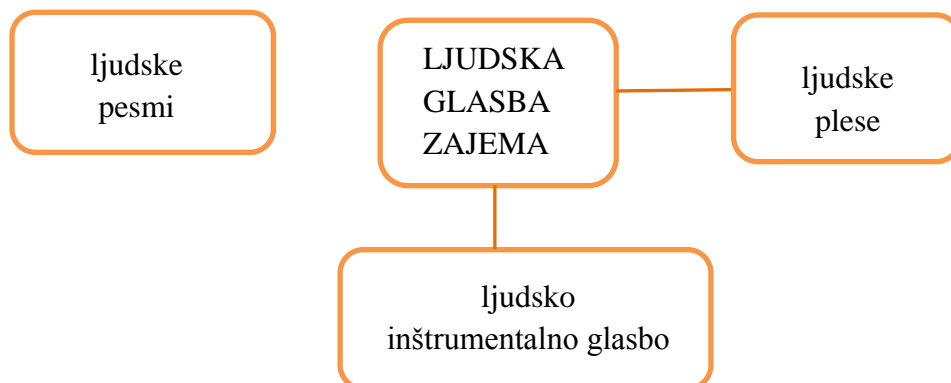
Kateri glasbeni sestav izvaja odlomek?

Gre za vokalno-instrumentalno zasedbo, v kateri nastopata dva pevka solista, spremlja pa ju pevski zbor ob inštrumentalni spremljavi.

GLASBA ZA RAZLIČNE PRILOŽNOSTI

Ljudska glasba

str. 44

Pri poglavju *Človeški glas ali vokal* smo spoznali rezijansko ljudsko pesem *Da höra ta Banörina*. Tovrstno petje imenujemo grleno petje.

Poimenuj glasbila na slikah:

1 buča 2 oprekelj 3 drumlica 4 dude
5 dvojnica 6 okarina 7 gumbna harmonika 8 rog
9 leseni žlici 10 lončeni bas 11 trstenke 12 žvegla

str. 45

Katera ljudska glasbila prepoznaš v posameznem glasbenem primeru?

Slovenska ljudska *Tramplan* – violina, drumlica, lončeni bas

Slovenska ljudska *Jaz pa pojdem na Gorenjsko* - trstenke

Slovenska ljudska *Svet Lenart* - oprekelj

Slovenska ljudska *Micika f püngradi rouže beré (Micika nabira rože na vrtu)* – cimbale, violina, kontrabas

Čemu se ljudje združujejo v folklornih skupinah?
Ker jih veselita ljudski ples in petje ljudskih pesmi.

Kakšen pomen ima ohranjanje ljudske dediščine?
Ljudska dediščina je lastna vsakemu narodu in ga naredi posebnega, prepoznavnega. Dediščino bi morali vsi spoštovati in se truditi za njeno ohranitev, saj kultura predstavlja enega izmed pomembnih stebrov vsakega naroda.

Klasična ali umetniška glasba

str. 46

Katere značilnosti klasične glasbe poznaš?

Pojem se večinoma nanaša na zahodno umetniško glasbo, nastalo od 9. stoletja naprej. Klasično glasbo, ki sledi idealom umetniške lepote ustvarjajo skladatelji, izvajajo pa jo glasbeno izobraženi poustvarjalci, tako inštrumentalisti kot pevci.

Kdo so ustvarjalci in kdo poustvarjalci glasbe?

Ustvarjalci so skladatelji, poustvarjalci pa pevci in inštrumentalisti.

Katere naslove skladb klasične glasbe lahko našteješ?

Pastoralna simfonija, Rapsodija v modrem, Carmen, Labodje jezero, Živalski karneval, Vražji trilček, Koncert za violončelo in orkester, Bolero, Mala nočna glasba itd.

Na spletnih straneh poišči imena slovenskih poustvarjalcev klasične glasbe ter napiši njihova imena in glasbila, na katera igrajo.

Dubravka Tomšič Srebotnjak – klavir, Irena Grafenauer – prečna flavta, Eva-Nina Kozmus – prečna flavta, Mate Bekavac – klarinet, Jože Kotar – klarinet, Igor Ozim – violina in mnogi drugi.

Popularna glasba

str. 47

Ponovi značilnosti popularne glasbe.

Med popularno glasbo sodijo številne glasbene zvrsti, ki so razširjene med različnimi družbenimi skupinami in na tržišču. Predvajane so v množičnih občilih in so zelo pogosto komercialno naravnane. Njihova struktura je praviloma enostavnejša od klasične, po zahtevnosti poslušanja pa je popularna glasba dostopna širšim množicam.

Jazz

str. 48

Spomni se značilnosti jazza in jih naštej.

Jazz je nastal v Združenih državah Amerike, na prehodu iz 19. v 20. stoletje, z združitvijo značilnosti glasbe ameriških črncev (močan in enakomeren ritmični utrip, improvizacija, sinkopiranje, *blue* toni) in evropske glasbe (harmonija in oblike).

Na spletnih straneh poišči slovenske glasbenike, ki ustvarjajo in izvajajo jazzovsko glasbo. Med pretekla in sedanja imena slovenskega jazzovskega področja sodijo Bojan Adamič, Janez Gregorc, Jože Privšek, Milko Lazar, Drago Gajo, Alojz Kranjčan, Jure Robežnik in drugi.

Plesna glasba

str. 49

Katere plesne plesa poznaj? Pomagaj si s slikami.

folklorni (npr. parni plesi, kolo) in obredni plesi, step in revijski plesi, klasični balet, sodobni ples, standardni in latinsko-ameriški (tekmovalni) plesi, skupinski plesi, Rock'n'Roll, četvorka, historični plesi itd.

Narodno-zabavna glasba

str. 50

Katere slovenske ansamble narodno-zabavne glasbe poznaj?

Ansambel bratov Avsenik, Ansambel Lojzeta Slaka, Alpski kvintet, Beneški fantje, Ansambel Ajda in drugi.

V kakšnem ritmu je večina narodno-zabavnih skladb?

V ritmu polke ali valčka.

Na katera glasbila igrajo v narodno-zabavnih ansamblih?

Na različna glasbila, najpogosteje pa na diatonično harmoniko, klarinet, kitaro, kontrabas, trobento, bariton.

GLASBENO TEORETIČNI KOTIČEK

Tonska abeceda

str. 51

Na osnovi tonske abecede sestavi besede tako, da pod posamezni ton podpišeš ustrezno črko, ki označuje ime tona:

FAGOT	GAD
GRAD	FUGA
HARFA	

Polton in celi ton

str. 51

Označi poltone in cele tone tako, da v kroge med dvema notama napišeš številko $\frac{1}{2}$ (polton) ali 1 (celi ton).

1 (f,g) $\frac{1}{2}$ (h,c) $\frac{1}{2}$ (e,f) 1 (d,e)

Prestavni znaki ali predznaki:

višaji in nižaji

str. 51

Pred note napiši višaje, na črte pa njihova imena.
cis, dis, eis, fis, gis, ais, his, cis

str. 52

Pred note napiši nižaje, na črte pa njihova imena.
ces, des, es, fes, ges, as, b, ces

Na osnovi imen tonov sestavi besede tako, da pod posamezni ton podpišeš ustrezno črko (črke), ki označuje(jo) ime tona.

BACH
DISKOTEKA
GABER
ABECEDA
GLASBA

Durova lestvica

str. 52

Ponovi zgradbo durove lestvice. V prostore med notami napiši razdalje med dvema sosednjima tonoma.

1 1 $\frac{1}{2}$ 1 1 1 $\frac{1}{2}$

Durove lestvice z višaji

str. 53

Po vzoru tebi že znanih lestvic z višaji napiši manjkajoče predznake v A-durovi in E-durovi lestvici. Zaigraj ju in zapoj.

A-dur: napiši 3 višaje - fis, cis, gis

E-dur: napiši 4 višaje - fis, cis, gis, dis

Durove lestvice z nižaji

str. 53

Po vzoru tebi že znanih lestvic z nižaji napiši manjkajoče predznake v B-durovi in Es-durovi lestvici. Zaigraj ju in zapoj.

B-dur lestvica ima 2 nižaja, eden je že napisan, napiši še nižaj es

Es-dur lestvica ima 3 nižaje, eden je že napisan, napiši še nižaja b in as

Molova lestvica

str. 53

V prostore s številkami (1 in $\frac{1}{2}$) napiši zgradbo molove lestvice.

naravna molova lestvica:

1	$\frac{1}{2}$	1	1	$\frac{1}{2}$	1	1
---	---------------	---	---	---------------	---	---

str. 54

Po vzoru tebi že znanih molovih lestvic napiši manjkajoče predznake v h-molovi in g-molovi lestvici. Zaigraj ju in zapoj.

naravni h-mol: napiši fis, cis

naravni g-mol: napiši b, es

Razdalje med toni

str. 54

Poimenuj, zaigraj in zapoj intervale.

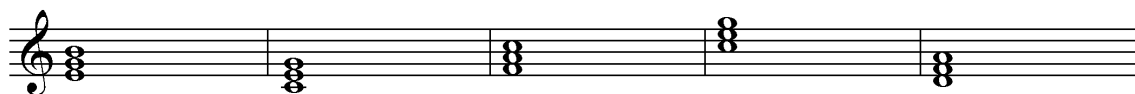
prima, terca, kvinta, sekunda

oktava, kvarta, seksta, septima

Sozvočja

str. 54

Dopolni manjkajoče tone trizvokov.

Vrednosti not in pavz

str. 55

Dopolni enačbe z ustreznimi vrednostmi not ali pavz.

polovinka

osminka

polovinka

šestnajstinka

osminka

četrtninka

Glasbeni čas in časovne mere

str. 55

Napiši ritem ljudske izštevanke in slovenske ljudske pesmi. Označi težke in lahke dobe ter napiši taktnece pred vsako poudarjeno dobo. Besedili ritmično izgovarjaj.

Pet otrok pri hiši

Pet o - trok pri hi - ši, cvi - li - jo kot mi - ši.
X X X X X X X X

O - če vpra - ša: "Kaj je to?" Ma - ti re - če: "Lač - ni so."
X X X X X X X X

Majhna sem bila

Maj - hna sem bi - la, piš - ke sem pa - sla,
X X X X X X X X X

piš - ke so čiv - ka - le, jaz sem pa ra - sla.
X X X X X X X X X

Enostavni in sestavljeni taktovski načini

str. 58

Dopolni takte enostavnih in sestavljenih taktovskih načinov z ustreznimi vrednostmi not ali pavz.

7/4

3/8

2/2

Izvajalske oznake

str. 58

V notah za klavir obkroži izvajalske oznake. Kaj pomenijo?

Un poco meno Allegretto – malo počasneje kot Allegretto (Allegretto pomeni srednje hitro)

marcato – oznaka za poudarjeno izvajanje

mf – srednje glasno

 decrecendo – postopno zmanjševanje glasnosti izvajanja

cresc. – postopno naraščanje glasnosti

Ped. sempre simile – pedalo vedno uporabljaj na podoben način